MIHAI EMINESCU

LA ANIVERSARĂ

MIHAI EMINESCU

LA ANIVERSARĂ

Narațiune originală, 1875

Ea se numea Cleopatra, iar el Gajus Iulius Caesar Octavian August. Adică ea citise un roman ș-ar fi voit să fie de douăzeci și șase de ani și nu era decât de paisprezece; el, istoria romanilor și voia să fie de patruzeci de ani. Era numai de optsprezece și umbla la școală. Cu toate acestea astăzi, în ziua sf-tului Ermil, el uitase pe Octavian August și aștepta felicitări de ziua lui. Tata i-a dat un ceasornic frumos, mama — o besectea de toaletă, sora — o pereche de papuci. Elis -nimic. Elis, adică Cleopatra, vară-sa. El se retrăsese în odaia lui, unde clasicii erau așezați pe-un scrin în religioasă regulă și neviolabilitate și se primbla cu pași mari prin casă. Era brunet și cam poetic. Avea ochi albaștri, ceea ce vrea să zică mult, și era frumos băiet. Acum stătu cu mirare înaintea oglinzii, se uita cu mirare în ochii lui proprii și părea că-i întreba ceva. „Tolla mi-a făcut-o“. Era o vreme în care, în urma unui roman spaniol, regina de astăzi a Egiptului se numea Tolla. El se numea pe atunci Bertrand… tempi passati!

„Nimic! nimic! — și eu i-am dat de ziua ei o păpușă. Adică ce *eu* i-am dat! Dacă n-am știut ce să-i dau! Mama mi-a spus să-i dau o păpușă. Tolla, Tolla! — zise el râzând — tare mi-ești dragă“. Apoi șezu la masă și gândi adânc… asupra egalității a două hipotenuze. Luă o coală mare de hârtie albă și scrise drept în mijloc: *Regină! Te iubesc!* Iscălit: *Gajus Julius Caesar Octavian August manu propria.*

Sara era petrecere. Era invitată și verișoara Elis și — mare minune — a venit. Părinții ei au lepădat-o acolo și s-au dus într-alt loc, unde asemenea erau așteptați. Octavian August imperatorul o petrecea sara pân-acasă, dacă-l iertau ocupațiunile statului roman, și astăzi — îl iertau acele ocupațiuni ale statului roman. Toată sara nu vorbi un cuvânt cu domnișoara. Ea-și încrețise sprâncenele între ochi, pe care-i ridică sub frunte; cu brațele-ncrucișate, picior peste picior, ședea-ndărătnică într-un colț, cu buzele strâns lipite. Dar pe furiș ea strecura câte-o rază drept în ochii lui. Era mânioasă. De doi ani se mânia foarte ușor și se desmânia tot atât de ușor. Odinioară nu se mânia defel.

S-apropiase miezul nopții. El veni foarte serios. „Îmi veți da voie, domnișoară, să vă petrec pân-acasă?“ Ea se uită în ochii lui și-ncepu să râdă.

— Ce râzi? Ce-i de râs aicea?

— Bine. Haidem! Era o noapte frumoasă, lună, un ger aspru fără pic de vânt. Ninsoarea se lăsase pe garduri și zăplazuri de-amândouă părțile ulicioarei. Zăpada încărcase crengile de copaci și acoperămintele caselor.

Ghețușul trosnea sub pași și el trecea cu dânsa de braț… ea în scurteică cu guler de blană, roșie la față, capișonul alb de lână înconjura fața, fruntea. Ea era blondă, *foarte* blondă, cu părul ca un caier de cânepă și scurteica — oricât de groasă ar fi fost — accentua totuși liniile unei talii fine și mlădioase. O broască. Râdeau vorbind — adică mai mult râs decât vorbă. Cine nu-și aduce aminte de tinerețea sa — și fiecare a avut una — de acele hotărâri de a fi serioși în amor, că-i pe viață, acea defensiune în paragrafe a copilei, ca să nu-i zică pe nume, să n-o tutuiască — să n-o sărute. Celelalte calea-vale, dar o guriță? cât lumea. Așa erau și ei. De vorbit despre… istorie, geografie și alte lucruri folositoare da! se-nțelege, cât vrei — dar o guriță, *tu? pe nume?* — niciodată!

Așa ar fi și rămas — dar luna, luna! Luna lumina fața ei albă ca laptele cu obrajii roși și părul ei blond, foarte blond, care înconjura cu lux și finețe o față plină și râzătoare. Pe când el perora o temă de astronomie — indiferentă atât lui cât și ei — adică pe când se necăjeau unul pe altul, ea se uita la el fără să-l asculte; i-ar fi sărit în gât, l-ar fi sărutat de o mie de ori — așa număra ea cel puțin — dacă — dacă s-ar fi căzut.

Ah! că prostu-i — gândi ea — nu poate vorbi și el de altceva, azi cel puțin — adaose uitându-se timid în sus la el. Ce frumosu-i *ș-așa*, când spune prostii, îmi place ș-așa — gândi tot ea. Apoi nu mai gândi nimic sau Dumnezeu știe ce — destul, după ce tăcu mult fără s-asculte, zise cam întins și cam ca și când n-ar fi băgat de seamă:

— *Tu*, Ermil, — și speriată de ceea ce spusese, nu mai zise nimic. Fața ei era roșie de rușine.

El stătu pe loc, îi strânse mâna și zise încet:

— Mai zi o dată.

— Nu.

— Nu? Mă supăr… s-o știi.

— *Tu*... repetă ea încet, cu ochii pe jumătate închiși, cu glas tremurător. Era un *tu* singuratic, fără de a fi pus în legătură cu vo frază — și cu toate acestea ce *tu*? Din gura ei venise mai întâi.

Vorbiră mai departe — de astă dată mai intim — nu despre amor; însă totuși despre un lucru serios — despre căsătorie, cum ea fondează statele, care-i originea căsătoriei la indieni, tot lucruri adânci. Fiecare *tu* era controversat. Când își propuneau să-și zică *tu*, mureau de rușine, și-și ziceau serios, după lungi lupte sufletești: „Dumniata“; când stabileau

diplomaticește să-și zică d-ta — atunci *tu* — *tu* din greșeală, și iar din greșeală, ș-așa mai departe.

În fine ajunsese la portiță.

— Elis! *tu*… nu știi cât te iubesc… nici poți ști căci… căci tu nu ai inimă.

Pe nume și tu? Vezi, gândi ea, dar nu zise nimic…

— De când te-am văzut, de când știi tu — căci tu știi că eu te iubesc și totdeauna această răceală când ești singură cu mine. Totdeauna mă silești să vorbesc niște lucruri pe care nici nu le asculți… Ești rea la inimă, Elis!

— Domnule! zise ea, stăpânindu-se și stând băț înaintea lui. Vrei să mă-nveți cum trebuie să mă port?

— Și cu toate astea, zise el încet și dureros, luna-nfrumusețează lumea pentru amorul nostru.

Ea se uită în sus și ochii ei umezi de dulci lacrimi străluceau în lună. El îi cuprinsese talia și se uitau amândoi — nu gândeau nimic. Era ceva atât de dureros, atât de fericit în fața, în tot sufletul lor — ai fi râs ș-ai fi plâns dacă i-ai fi văzut astfel.

În fine începur-a râde — doi copii — râdeau cu lacrimele-n ochi. Și era atât de argintos râsul ei și gurița atât de frumoasă — i-ai fi băut apa din gură.

— Domnule, zise ea deodată c-o seriozitate mare — astăzi ne-am permis o mulțime de lucruri foarte nepermise — numai astăzi și-mi pare rău… că trebuie să… să…

— Ei, să…? Iar această mână de povățuitor… Eu nu sunt copil, Elis… să știi tu că nu sunt… Iaca, de exemplu…

— De exemplu…?

— Nu te voi mai strânge de mână, nu ți-oi mai spune pe nume… de azi înainte.

O! gândi ea în sine cu părere de rău, dar ce era să zică. Șezură pe banca de piatră de lângă portiță… Ea-i întoarse spatele și-și mușca unghiile… el se uita în omăt. Prost lucru!

Ar fi putut sta multă vreme așa. Nu știu… În sfârșit… ea… în sfârșit… domnia ei a fost aceea care — așa încet — c-un pic de mânie și nu prea:

— Ermil!

— Aud!

— Eu să-ți spun drept și să nu zici că nu ți-am spus-o… dar… eu nu te mai iubesc defel… și tu mi-ai spus-o azi, că eu nu te iubesc -Așaa! Ea-și

pusese ceva în cap azi: o idee… și acesta era modul cu care căuta pretexte de ceartă — și aceste certe, știa ea cum se sfârșesc oare?

— Da! Nu mă iubești… repet-o, spune-o… te cred, fiindcă tu nu m-ai iubit niciodată, zise el cu amărăciune. Negri vor trece anii mei… În toate chipurile voi căuta să te uit. Tu ai o inimă de marmură… Nici zâmbiri, nici lacrimi, nici rugăciuni, nici îndărătnicia n-o înmoaie.

— Lasă, lasă! gândi ea și zâmbi cu mândrie că poate fi atât de aspră.

— Eu ți-am spus-o, domnul meu, de atâtea ori, că numai amiciția adevărată poate să fie legătura dintre noi. Ce ceri mai mult?… Ce vrei de la mine? adaugă repede.

— Ce vreau, zise el c-o tristă blândețe, ce vreau? Dar nu vezi tu cum sufăr? Spune-mi numai că mă iubești — spune-o! dar nu cu două înțelesuri, nu ca atunci la bal… drept! spune!

— Da! zise ea foarte rece — d-ta știi că eu te iubesc, sigur. Da.

— O, astă răceală! Tu mă omori, Elis! Vorbește-mi, zise el rugător, cum știi tu câteodată să vorbești, c-o blândețe uimitoare, c-o dulceață de sor' — de iubită.

— Bine, bine! Știu eu!

— Ce știi tu? Iaca că nu mă mai supăr… îți vorbesc blând. Îmi dai mâna ta? Așa. Spune.

— Vezi tu, Ermil? zise ea c-o seriozitate copilărească și tristă — tu crezi… tu crezi că eu am apă-n vine… că eu… că eu nu te iubesc?… Dar să-ți spun ție… eu nu sunt aspră… Ce ai zice tu dacă… dar te rog să nu spui nimănui… dacă… dar zău să nu spui…

— Ce?

— Vezi tu! formal te-am oprit… am făgăduința ta că nu mă vei săruta niciodată. Așa-i?

— Așa.

— Ca să mai zici că eu nu te iubesc — zise supărată — ca să zici că eu te iubesc — repetă c-o rușinoasă grație… astăzi… astăzi… Își simți cuprinsă talia, închise ochii, lăsă capul pe umărul lui și era aproape să moară.

— O! te iubesc… n-ai știut niciodată cât te iubesc… — glasul ei era dulce, slab, plin de lacrimi, sfințit de cea întâi sărutare.

— Tu ești un înger… îndărătnic… dar un înger… Surâsul obraznic, ochiul cuvios, cochetăria veselă se-ntorc pe rând dup-acea sărutare… chiar liniștea. Ea-și ținea brațul după gâtul lui.

— Mă duc… și tu ești un măgar.

— Las' să fiu… Nu te duce…

— Trebuie… tu! Așa-i că tu nu vei uita niciodată această noapte, zise încet, așa de încet și totuși așa de clar.

— Ah! niciodată.

— Și acuma… am să-ți aduc ceva din casă… Un dar de ziua ta… Așa-i?…

Ea intră iute, se-ntoarse și-i aduse o cutie mare… Ei o scăpară jos, dar nu făcea nimic… era înc-o sărutare.

Gajus Iulius Caesar Octavian August se duse acasă. Se așeză dinaintea focului și zise zâmbind: „Tu ești un măgar!“ Deschise cutia. Deasupra era un desemn. El era… lăsat într-un jeț; o femeie… ea, de dinapoia jețului îi ținea ochii cu mâinile. El își ridică ochii s-o vadă… și un moment i se păru c-o vede. Dar unde să fi fost. Dar ce mai era în cutie? Păpușile ce i le dedese de ziua ei doi ani de-a rândul. Pe fruntea celei de întâi era: „Bertrand e un măgar“, pe fruntea celei de a doua: „Gajus nu-și are mințile toate“. Apoi mai era ceva. O mică carte de notițe… impresii din romane, din poezii, scrise-n fiecare zi și la sfârșitul fiecărei notițe, ca o încheiere, ca o cugetare asupra adormirii: „Ermil, te iubesc!“.